ISSN: 2582-4686 SJIF 2021-3.261,SJIF 2022-2.889, 2024-6.875 ResearchBib IF: 9.948 / 2024

THE MULTIDISCIPLINARY JOURNAL OF SCIENCE AND TECHNOLOGY

VOLUME-5, ISSUE-12

PEDAGOGIK KONFLIKT VA UNI HAL QILISH

Azizova Asal
Termiz davlat pedagogika instituti talabasi
Elektron pochta:hdxhxdhxhh@gmail.com

Annotasiya: Ushbu maqolada pedagogik konflikt tushunchasi, uning sabablari va ta'lim muassasasidagi ta'siri tahlil qilinadi. Shuningdek, konfliktlarni aniqlash, oldini olish va samarali hal qilish usullari haqida ma'lumot beriladi. Pedagogik konfliktlarni boshqarishning psixologik va pedagogik usullari, muloqot va hamkorlik orqali yechim topish yo'llari yoritilgan. Maqola pedagoglar, tarbiyachilar va ta'lim muassasasi rahbarlari uchun amaliy tavsiyalar beradi.
Kalit so'zlar: pedagogik konflikt, konflikt sabablari, konfliktni boshqarish, muloqot, hamkorlik, ta'lim muassasasi, psixologik usullar, pedagogik yechim.

Pedagogik konflikt — bu ta'lim muassasasida pedagoglar, tarbiyachilar, o'quvchilar yoki ota-onalar o'rtasida yuzaga keladigan nizolar, tushunmovchiliklar va qarama-qarshi fikrlar jarayonidir. Konflikt har doim salbiy emas; u ba'zan ijobiy natijalar, masalan, yangi yondashuvlar, ijodiy g'oyalar va pedagogik o'sishga olib kelishi mumkin. Shu bilan birga, konflikt to'g'ri boshqarilmasa, u jamoada nizolar, ruhiy zo'riqish va ta'lim sifatining pasayishiga sabab bo'ladi.Pedagogik konflikt sabablari turlicha bo'lib, ulardan asosiylari quyidagilardir: pedagoglarning kasbiy nuqtai nazaridagi farqlar, ta'lim metodlarining ziddiyligi, ish yukining ortishi, muloqot yetishmasligi, shaxsiy xarakter va psixologik xususiyatlarning to'qnashuvi. Shuningdek, o'quvchilar va ota-onalar bilan ishlashda noto'g'ri muloqot, tushuntirishning yetarli emasligi yoki talablarning noaniqligi ham konfliktni yuzaga keltiradi.

Pedagogik konfliktni aniqlash va oldini olish boshqaruvning muhim qismidir. Rahbar va pedagoglar jamoada doimiy monitoring o'tkazib, yuzaga kelishi mumkin bo'lgan nizolarni vaqtida aniqlashlari lozim. Konfliktning dastlabki belgilariga e'tibor qaratish — masalan, jamoa a'zolari o'rtasida tushunmovchilik, shovqin, norozilik yoki passivlik — uning keyinchalik keskinlashishining oldini oladi.

Pedagogik konfliktni hal qilishda bir nechta samarali usullar mavjud. Ulardan biri — ochiq muloqot va muhokama orqali yechim topishdir.

Konflikt ishtirokchilari bilan konstruktiv suhbat olib borish, har bir tomonning fikrini tinglash va o'zaro kelishuvga erishish juda muhimdir.

Ikkinchi usul — mediatorlik yoki vositachilik bo'lib, bu jarayonda rahbar yoki tajribali pedagog nizoli tomonlar o'rtasida vositachi sifatida ishtirok etadi.

Uchinchi usul — psixologik va pedagogik treninglar, seminarlar orqali jamoada ijtimoiy-psixologik ko'nikmalarni rivojlantirishdir. Bu pedagoglarga stressni boshqarish, muloqotni yaxshilash va nizolarni oldini olish imkonini beradi.Pedagogik konfliktni boshqarishda uning ijobiy tomonini ko'ra bilish muhimdir. Konfliktlarni to'g'ri boshqarish jamoada ijodiy g'oyalar almashinuvi, pedagoglar o'rtasida hamkorlikni kuchaytirish va ta'lim sifatini yaxshilashga yordam beradi. Shu bilan birga, konfliktlarni hal qilishda qat'iylik va adolat prinsiplariga amal qilish zarur, chunki bu jamoada ishonch va hurmatni saqlab qoladi.

ISSN: 2582-4686 SJIF 2021-3.261,SJIF 2022-2.889, 2024-6.875 ResearchBib IF: 9.948 / 2024

VOLUME-5, ISSUE-12

Pedagogik konfliktni boshqarish tizimi jamoaning barqaror rivojlanishi, pedagoglarning professional o‘sishi va ta’lim muassasasidagi ijobiy muhitni ta’minlashda hal qiluvchi rol o‘ynaydi. Rahbar va pedagoglar o‘zaro hamkorlik, muloqot va ijobiy motivatsiya orqali konfliktlarni oldini olish va ularni samarali hal etish imkoniyatiga ega bo‘ladilar.

Pedagogik konfliktlarni boshqarishda rahbarning yetakchilik qobiliyati va pedagogik mahorati alohida ahamiyatga ega. Rahbar jamoada yuzaga kelayotgan nizolarni vaqtida aniqlab, ularni konstruktiv tarzda hal qila olishiga tayanadi. Bu jarayonda rahbarning muloqot madaniyati, psixologik tushunishi va adolatli qaror qabul qilishi juda muhimdir. Shu bilan birga, rahbar pedagoglarning fikrlarini tinglash, ularni rag‘batlantirish va muammolarga birgalikda yechim topishga undash orqali jamoaning umumiy faolligini oshiradi.

Pedagogik konfliktlar ko‘pincha shaxsiy va professional xarakterdagi ziddiyatlardan kelib chiqadi. Masalan, pedagoglarning metodik yondashuvlari yoki dars uslublaridagi farqlar, ishdagi mas’uliyatning notekis taqsimlanishi, ma’lum bir vazifalarni bajarishda pedagoglar o‘rtasida yuzaga keladigan kelishmovchiliklar — bularning barchasi konfliktni keltirib chiqaradi. Shu sababli, pedagogik jamoada har bir a’zo o‘z vazifalari, huquq va majburiyatlarini aniq bilishi, ish jarayonida shaffoflik va hisobdorlik mavjud bo‘lishi zarur.

Pedagogik konfliktni hal qilishda ilg‘or usullardan biri — jamoaviy muhokama va loyihaviy yondashuvdir. Bu usulda jamoa a’zolari yuzaga kelgan muammoni birgalikda muhokama qiladi, turli qarashlarni inobatga oladi va o‘zaro kelishuvga erishadi. Shu tarzda konflikt ijobiy o‘zgarishlar va yangi pedagogik g‘oyalarni yuzaga chiqarish vositasiga aylanadi. Bundan tashqari, jamoaviy treninglar, seminarlar va pedagogik konsultatsiyalar orqali pedagoglarning stressga chidamliligi, muloqot madaniyati va konfliktlarni hal qilish ko‘nikmalari mustahkamlanadi.Pedagogik konfliktlarni oldini olishda profilaktika tadbirlari ham muhim o‘rin tutadi.

Bu pedagoglar o‘rtasida doimiy pedagogik maslahatlashuvlar, ish jarayonidagi vazifalarni aniqlash, shaxsiy va jamoaviy maqsadlarni belgilash orqali amalga oshiriladi. Shu bilan birga, pedagoglar va rahbarlar o‘rtasida ochiq muloqot tizimini yo‘lga qo‘yish, fikr almashish va maslahatlashuvlarni muntazam o‘tkazish nizolarni kamaytirishga xizmat qiladi.

Pedagogik konfliktlarni boshqarishda psixologik yondashuvning ahamiyati katta. Konflikt ishtirokchilarining hissiy holatini tushunish, ularni tinglash va qo‘llab-quvvatlash, zarurat bo‘lsa, psixologik maslahat berish jamoada sog‘lom muhitni saqlashga yordam beradi. Shu bilan birga, konfliktlarni hal qilish jarayonida adolat, hurmat va samimiylik tamoyillariga rioya qilish pedagoglarning bir-biriga bo‘lgan ishonchini mustahkamlaydi.

Pedagogik konfliktlarni boshqarishning yana bir muhim jihati — ularni ijobiy pedagogik o‘quv jarayoniga aylantirishdir. Konfliktlardan o‘rganish va yangi pedagogik yondashuvlarni ishlab chiqish orqali jamoaning umumiy pedagogik salohiyati oshadi. Shu bilan birga, jamoa a’zolarining ijodiy faoliyati rag‘batlantiriladi, pedagoglarning o‘zaro hamkorligi kuchayadi va ta’lim muassasasining umumiy samaradorligi oshadi.

Pedagogik konfliktni hal qilish jarayoni tizimli va uzluksiz bo‘lishi kerak. Rahbar va pedagoglar bu jarayonda bir-birini qo‘llab-quvvatlab, jamoa maqsadlarini birinchi o‘ringa qo‘yishlari lozim. Konfliktlarni e’tiborsiz qoldirmaslik, ularni vaqtida va samarali hal etish ta’lim muassasasidagi pedagogik muhitni barqarorlashtiradi va pedagoglarning professional o‘sishiga ijobiy ta’sir ko‘rsatadi.

ISSN: 2582-4686 SJIF 2021-3.261,SJIF 2022-2.889, 2024-6.875 ResearchBib IF: 9.948 / 2024

VOLUME-5, ISSUE-12

Xulosa: Pedagogik konflikt — ta’lim muassasasida pedagoglar, tarbiyachilar, o‘quvchilar va ota-onalar o‘rtasida yuzaga keladigan qarama-qarshi fikrlar va nizolar jarayonidir. Konflikt har doim salbiy natija bermaydi; uni to‘g‘ri boshqarish orqali jamoada ijodiy g‘oyalar almashinuvi, pedagoglarning kasbiy o‘sishi va ta’lim sifatining oshishiga erishish mumkin.Pedagogik konfliktning asosiy sabablari pedagoglarning metodik yondashuvlari, ish yukining ortishi, muloqot yetishmasligi, shaxsiy xarakter va psixologik xususiyatlarning to‘qnashuvi hisoblanadi. Shu sababli konfliktlarni vaqtida aniqlash, oldini olish va boshqarish tizimini yo‘lga qo‘yish muhimdir.Konfliktlarni hal qilishda ochiq muloqot, konstruktiv muhokama, mediatorlik, psixologik treninglar va jamoaviy ishlash kabi usullar samarali hisoblanadi. Rahbarning yetakchilik qobiliyati, pedagogik mahorati va jamoa bilan muloqot madaniyati jamoadagi nizolarni ijobiy yechimga yo‘naltirishda hal qiluvchi rol o‘ynaydi.Shu bilan birga, pedagogik konfliktlarni ijobiy pedagogik jarayonga aylantirish, ularni o‘rganish va yangi yondashuvlarni ishlab chiqish jamoaning umumiy salohiyatini oshiradi. Umuman olganda, pedagogik konfliktni to‘g‘ri boshqarish ta’lim muassasasidagi ijobiy muhitni saqlash, pedagoglarning professional rivojlanishi va ta’lim-tarbiya jarayonining samaradorligini ta’minlashga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati:

1.Abdurahmonov Q.X. Pedagogik menejment. — Toshkent: O‘qituvchi, 2018.
2.Yo‘ldoshev J.G‘., Usmonov S.A. Pedagogik texnologiyalar. — Toshkent: Fan va texnologiya, 2019.
3.Azizxo‘jayeva N.N. Pedagogik mahorat. — Toshkent: O‘qituvchi, 2017.
4.Saidahmedov N. Pedagogik menejment va marketing. — Toshkent: Fan, 2016.
5.To‘raqulov X.A. Ta’lim muassasalarini boshqarish asoslari. — Toshkent: Iqtisod-Moliya, 2020.
6.Qurbonov Sh., Seytxalilov E. Ta’lim sifatini boshqarish. — Toshkent: Sharq, 2018.
7.G‘afforov F.X. Pedagogik psixologiya. — Toshkent: O‘qituvchi, 2015.